

210

DE
EMINENTIA HOMINIS
QVAE IN LEGE SITA EST
NONNVLLA PRÆFATVS

AD
LEGVM GYMNASII PRAELEGENDARVM

ET

TRANSLOCATAE IVVENTVTIS LVSTRANDAE
SOLEMNIA

D. XII. SEPT. MDCCCLXV

PIE CELEBRANDA

MAGNIFICOS ET AMPLISSIMOS
REIPVBЛИCAE ELBINGENSIS

ARCHONTES

MAECENATES INDVLGENTISSIMOS

ET CAETEROS

CVIVSCVNQVE ORDINIS DIGNITATIS
AC CONDITIONIS

**MVSARVM FAVTORES
ET AMICOS**

OMNI

QVA DECET PIETATE AC OBSERVANTIA

INVITAT

IOANNES LANGIVS

ATH. RECT. P. P. ET BIBL.

ELBINGAE
LITTERIS NOHRMANNIANIS.

dubl. do 579.

P.A.8.11.47.19

Humanae naturae magnam prae reliquis animantibus dignitatem, summamque tribuendam esse eminentiam, quemvis facile ad vigilem sui contemplationem provocantem, non modo, nisi qui omnis sensus expers se ipsum hescit, inficiabitur nemo, sed alios quoque inter celebris ille Georgius Queccius, Physicus Norimbergensis, in Anatomia sua philologica de hominis nobilitate ac praestantia, cum orbe eruditio jam olim communicavit. Quae res quanquam extra omnem dubitationis aleam posita est: ingens tamen humani ingenii datur perversitas, (miranda potius, an deploranda, haud scio,) quaque plerique, nulla praestantiae suae ratione habita, in res extra se positas intenti, se ipsos non attendunt. Digna vero cum mortalibus illa sit meditatio, qua in tantum vitae discunt inire rationem, a brutis animalibus multis parasangis distantem, in quantum ea naturae vincunt praestantia: adumbrata aliquatenus praeclera hominum prae caeteris rebus antecellentia, hoc ipso ad nostri considerationem, si remissiores sumus, faciam alacriores.

Mirandum utique non est, quod, cum hominis eminentiam multa arguant, eam ex variis fontibus demonstratum iverint eruditi. Mitto illos, qui hanc hominis praestantiam declaraturi, ad originem humanae naturae provocarunt, dum protoplastos ad DEI archetypi imaginem creatos, & rationis divinae juxta ac orationis articulatae dono ornatos fuisse maximo, ex sacris paginis contenderunt. Mitto & eos, qui hominis eminentiam ac dignitatem ex dominatu & imperio, quod in animalia vel robustissima & fortissima quævis optinuit, sollicite probarunt. Non dicam, multos ex graeca hominis appellatione, quae ab ἀνδρὶ θεῷ descendit, ejus prærogativam derivasse, quod eretto incedens corpore, sursum adspicit, & vultum ad sidera tollit sublatum. Praetereo etiam, homini multum constare dignitatis, quod soliditudinem exosus, ὄμος esse, & cum aliis conjungi maxime appetit ; unde ipsi non perpetuum modo unionis cum D E O, & in futura vita cum angelis quoque ineunda oritur desiderium : sed ad civilem etiam societatem, vel prudentia, vel auctoritate, vel doctrina aliquisque virtutibus corroborandam, a qua totus dependet, veluti natus & instructus esse videtur. Nec illi praestantiae humanae immoror documento, quod homo, cum mundo comparatus, manifestum totius universitatis in se habeat simulacrum, adeo ut vitales spiritus perenni sua agitatione perpetuae coeli conversioni, oculi stellis, cor soli, aliaque aliis respondere videantur. Ea potius hominum eminentiae in apricum pono argumenta, quae a lege manant, & pondere ac valore prioribus non vincuntur.

Quem quaeso fugit, nihil omnino esse, quod hominis naturæ conveniat minus, quam ut ab omni legis moderamine, omnique obligatione normali vivat immunis. Non enim innata modo

modo pravitas, summa ingeniorum imbecillitas ac varietas, sed naturae quoque dignitas requirit, ut homo, in omne vitiorum genus promptissimus, ad certam actiones suas componere possit normam, citra quam illis nec decor, nec pulchritudo constat ulla. Quae vero humanae naturae ratio cum omnibus, cuius demum cunque conditionis, ordinis aut dignitatis, insita sit hominibus: facile conjecturare licet, non infimae modo sortis personas, sed illos etiam, penes quos summa rerum est, legibus, si non humanis, divinis tamen obnoxios esse. Imo sana dictitat ratio, D E V M non potuisse non, quin hominem, ne nullius sub imperio se vivere statuat, & ferarum instar in omni scelerum colluvie se voluet, legibus non naturalibus modo stipatum & ornatum in mundum produxerit, sed eum, in societate viventem, civilibus quoque subesse voluerit. Quod vero ad reliquas res creatas, praeprimis animatas attinet, illae societatem ineunt non legis, sed naturae ductu, cuius beneficio omnes operationes suas per sensum, appetitum, phantasiam & locomotivam expediunt facultatem. Dum ergo in brutis adest cognitio mere sensualis, intellectualis vero nulla: hinc fugiunt nocitura & appetunt profutura, non quia legis praescripto ad haec quaerenda, illaque aversanda ducuntur, sed quod privato suo commodo alia contrariari, alia convenire cognoscunt. Absque omni itaque lege brutorum societatem constare, hominum autem nullam, quis est, qui non videt?

Omnibus porro exploratum est, in lege ferenda juxta ac observanda ratione recta nihil prius esse, posterius nihil. Non enim illi modo, quibus est legislatoria potestas, prudentia adhibita videre tenentur, quid tempori, loco & personis conveniat, nisi societatem fine suo excedere, eamque in perniciem dare velint;

sed hi quoque, quos ad praescriptorum normam vivere oporteret, ratione sana, seu percipiendi, quid leges velint, judicandi, quid bonum vel malum, verum vel falsum sit, & denique ratiocinandi, quid ex duobus bonis melius & ex duobus malis minimum dicatur, facultate sint praediti necesse est. Quae conditio, quibus potius, quam hominibus, ratione praeditis? Quae praerogativa, quem magis nisi intellectu humano ac egregiis naturae dotibus mentisque operationibus ornatum decet? Alia plane reliquarum creaturarum, licet vita praeditae sint sensuali, datur conditio. Cum enim ratio sedem suam in intellectu habeat; hic vero animae saltem humanae sit facultas: quis quaeso, bruta eodem destituta esse, non animadvertis? Ipsa, quae in scholis Philosophorum in usu est, distinctio, qua omnia in res ratione vel praeditas vel carentes dispescuntur, evincit, intellectum ex creaturis visibilibus praeter homini attribuendum esse nulli.

Haec causa est, cur homo, legum capax, ad cynosuram praescriptam sua dicta factaque dirigendi gaudeat facultate. Ille enim solus mentis, in legum cognitionem acquirendam incumbens, nisi Superioris iusta percipit, & dum felicitatis verae enpidus ac conscientia vivit, omnem navat operam, ut rationis ductu & mandatorum stimulis excitatus, se reddat beatum. Ille solus, legum intelligentia fretus, virtuti, cuius praestantiam cognovit, virtuti inquam studet, cuius gloria, cultissimis nitens radicibus, est perpetua, fructusque sunt uberrimi; perspecta contraffiguratio vitii foeditate, illud cane pejus ac angre aversatur. Solus hinc homo actionum bonarum & malarum lege vel observata vel neglecta est auctor. Quae igitur de nonnullis brutorum virtutibus, e. g. de serpentum prudentia, columbarum simplicitate, oyium patientia, formicarum assiduitate, & quae sunt reli-

qua

qua, in sacris & prophanis praetenduntur, nihil nisi earum
umbram ac simulacra exhibent: quippe quid agunt, ignota ipsius
rei natura nesciunt; nec ex proaeresi & destinato consilio, sed
necessitate naturali operantur: multo minus in ejusmodi actioni-
bus constantiam, ex habitu sibi acquisitam, observant.

Tandem nova dignitas, novumque humanae naturae prae-
reliquis rebus provenit emolumentum, quod nobis praemia &
poenae, virtutum & vitiorum comites, suppeditant. Sicuti
enim recte facta, quae Superioris voluntati respondent, gloria
& nominis praedicatio, aliaque sequuntur praemia: ita actiones,
quibus vitium & macula inest, ex lege puniuntur, atro notatae
carbone. Homo ergo solus hac excellit eminentia, ut ob vir-
tutes egregias, quae constante officiorum observatione absolvun-
tur, laude ac felicitate particeps judicetur; neglecto vero
honesti, justi atque decori studio, poenis & animadversione
habeatur dignus. Quorum neutrum in alias res creatas cadit.
Bruta enim cum omni ratione, omnique libertate destituta,
legi subjaceant nulli, nec ad illam actiones suas componere, in
quo virtus consistit, nec ab illa, quod ratio delicti est, aberrare
sciant: hinc nullis etiam poenis, nullis praemiis, nullaque alia
vel honoris, vel infamiae nota affici possunt.

Optandum itaque est, ut homines, eminentiam naturae suae
ante acⁿ nantes, omnibus, quae illi obstat quoquo modo
vident, pro viribus obviam ire, eaque, si non prorsus abolere,
imminuere tamen studeant. Optandum est eo magis, quia tot
praestantiae suae promovendae habent incitamenta, tot testes, tot
judices, quot legibus vel ex natura rerum vel ex arbitrio Supe-
rioris promanantibus obligantur. Quibus rite perspectis in castra
sane

Sane eorum transibit nullus, qui neglectis legibus eminentiam, quae ab illarum dependet observantia, susque deque habent. Cujus praestantiae, a natura nobis insitae, si omnes homines, illi maxime, qui Studiosorum nomine, tanquam utilissima civitatis membra, eruditione rerumque peritis sua rei aliquando inseruire cupiunt publicae, sedulo sunt admonendi.

Cum itaque ex consuetudine, a Majoribus piae memoriae laudabiliter accepta, illa legum scholasticarum in Auditorio Gymnasii maximo publica auctoritate cras repetenda sit lectio: VOS, ILLVSTRIS, MAGNIFIGI, GENEROSI, AMPLISSIMI, CONSULTISSIMIQUE PATRIAE PATRES AC MVSAGETAE, MVLTIS NOMINIBVS AETATEM DEVENERANDI, ut & Vos, EXCELLENTISSIMI, PLVR. REVERENDI, CLARISSIMI, PRAENOBILES, NOBILES, SPECTABILES, HUMANISSIMIQUE ARTIVM FAVTORES AC PROMOTORES enixe rogo, ut fulgente ac honorifica Vestra praesentia solemnitati huic splendorem, legibus valorem, civibusque scholasticis, quibus illae praelegendae sunt, necessarium novae diligentiae ac probitatis calcar addere dignemini. Quo lustrationis & legum repetitionis actu feliciter finito, VIR PRAECLARISSIMVS DOCTISSIMVSQUE DOMINVS IOANNES DANIEL HOFFMANN, GYMN. CONR. & P. P. MERITISSIMVS, idemque COLLEGA NOSTER MVLTIS NOMINIBVS HONORANDVS juventutem in scenam producet, de Majestate Regum Poloniae declamaturam. De caetero DEVM precor immortalem, ut leges & jura unius cuiusvis Ordinis, tanquam firmissimam salutis ac tranquillitatis promovendae fulcrum, sarta semper & intacta quam clementissime conservare velit. P. P. Elbingae.
D. XI. Sept. A. MDCCCLXV.

